

Ε.Μ.Δ.Υ.Δ.Α.Σ. ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΝΩΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΠΑΝΟΡΜΟΥ 2, 11523 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ: 210.6464282 ΚΙΝ. 697.40.64.438

URL: www.emdydas.gr / URL: www.emdydas-attikis.gr / e.mail: emdydas.yppo@culture.gr

Αθήνα, 16 Μαΐου 2026

Αρ. Πρωτ.: 25

Ανακοίνωση για τη διαχείριση των Προσφυγικών πολυκατοικιών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας.

Το μνημειακό σύνολο των οκτώ προσφυγικών πολυκατοικιών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας αποτελεί ένα ανεκτίμητης **ιστορικής, κοινωνικής, αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής αξίας** αποτύπωμα στο δομημένο περιβάλλον της Αθήνας, η διαχρονική κατοίκηση του οποίου το καθιστά λειτουργικά ως ένα ζωντανό **πολεοδομικό κύτταρο μέσα στην πόλη** από την οικοδόμησή του τη δεκαετία του '30 ως σήμερα. Ειδικότερα, όσον αφορά στις αξίες των Προσφυγικών:

- Οι αρχές του **ρασιοναλισμού** και του **bauhaus** που εφαρμόστηκαν στο σχεδιασμό από τους αρχιτέκτονες Κίμων Λάσκαρη και Δημήτρη Κυριακό, καθιστούν τις προσφυγικές πολυκατοικίες κορυφαία δείγματα αρχιτεκτονικής του **μοντέρνου κινήματος** του Μεσοπολέμου.
- Έχουν ανεκτίμητη **ιστορική και κοινωνική αξία**, διότι αφενός, αποτελούν τεκμήριο της οργανωμένης προσπάθειας του ελληνικού κράτους να στεγάσει τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και αφετέρου, στα κελύφη τους αποτυπώνονται τα ίχνη από τις σφαίρες και τις οβίδες της μάχης του Δεκέμβρη του '44 στην Αθήνα.
- Η διάταξη των κτιρίων και οι μεταξύ τους χωρικές σχέσεις διαμορφώνουν μια **διακριτή πολεοδομική ενότητα**, η οποία ενώ συνδέεται οργανικά με την πόλη, διατηρεί παράλληλα τη δική της λειτουργική αυτονομία.
- Οι ενδιάμεσοι συλλογικοί χώροι που δημιουργούνται ευνοούν την κοινωνική συναναστροφή με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση **ισχυρών κοινωνικών δεσμών** μεταξύ των κατοίκων και την αίσθηση ότι ανήκουν σε μια κοινότητα.

Το Υπουργείο Πολιτισμού, εν μέρει το 2003 και καθ' ολοκληρίαν το 2009, προχώρησε στον **χαρακτηρισμό ως μνημείων του συνόλου των προσφυγικών πολυκατοικιών**, επειδή: *i) αποτελούν κτίρια με ιδιαίτερη κοινωνική και ιστορική σημασία, άρρηκτα συνδεδεμένα με την αποκατάσταση και ένταξη των Μικρασιατών Προσφύγων στο παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της χώρας και ii) αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο κτιρίων κοινωνικής κατοικίας του μοντέρνου κινήματος, ιδιαίτερα σημαντικών για τη μελέτη της ιστορίας, της αρχιτεκτονικής και της ιστορίας της εξέλιξης της πόλης των Αθηνών.*

Ο χαρακτηρισμός των Προσφυγικών ως μνημεία ήταν το επιστέγασμα **πολυετών διεκδικήσεων και αγώνων πολιτών ενάντια στα σχέδια κατεδάφισής τους**, όπως προέβλεπε ένα σχέδιο ανάπλασης της περιοχής για τη δημιουργία ελεύθερου χώρου

πρασίνου, το οποίο είχε εκπονηθεί την περίοδο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Καταλυτικό ρόλο στη διάσωση και τη θεσμοθέτηση του υπάρχοντος καθεστώτος προστασίας τους είχε η δράση της «Συντονιστικής Επιτροπής Κατοίκων και Φορέων για τη Διάσωση των Προσφυγικών», των καθηγητών αρχιτεκτονικής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων και ενός συνόλου ενεργών πολιτών. Δυστυχώς, αυτό που ως σήμερα ακόμα **εκκρεμεί** είναι η εξεύρεση ενός **βιώσιμου μοντέλου διαχείρισης** το οποίο θα επιτρέψει την αποκατάσταση των μνημείων και θα διασφαλίσει τη συνέχιση της χρήσης τους ως κοινωνική κατοικία με όρους συναίνεσης και **κοινωνικής ειρήνης**.

Στην παρούσα κατάσταση έχει δημιουργηθεί μια **ακραία πόλωση** που αφορά το παρόν και το μέλλον των προσφυγικών πολυκατοικιών. Από τη πλευρά βρίσκονται σημερινοί οι κάτοικοι των Προσφυγικών, οι οποίοι έχουν δημιουργήσει την **«Κοινότητα Κατελημμένων Προσφυγικών Λεωφόρου Αλεξάνδρας»**, ένα εναλλακτικό κοινωνικό εγχείρημα αυτοοργάνωσης, αναπτύσσοντας δράσεις όπως: i) η φιλοξενία ασθενών και των συνοδών τους από το Ογκολογικό Νοσοκομείο «Άγιος Σάββας» κατά τη διάρκεια της θεραπείας τους, ii) η παροχή κοινωνικής κατοικίας σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (όπως ηλικιωμένοι, άστεγοι, πρόσφυγες, μετανάστες, μονογονεϊκές οικογένειες και παιδιά) και iii) η παρέμβαση στον δημόσιο χώρο, γύρω από τη γειτονική δομή του ΟΚΑΝΑ στο νοσοκομείο «ΕΛΠΙΣ». Αποτέλεσμα των δράσεων αυτών είναι η προσφορά μακροπρόθεσμων λύσεων στις οδυνηρές συνέπειες που μέρος των συμπολιτών μας αντιμετωπίζουν, λόγω έλλειψης στέγης, οικονομικής ανέχειας, κοινωνικής περιθωριοποίησης και απομόνωσης.

Από την άλλη πλευρά βρίσκεται η **Περιφέρεια Αττικής**, η οποία μέσω μιας Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης, με ετέρους συμβαλλόμενους το Υπουργείο Πολιτισμού και τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, **επιχειρεί την αναγκαστική έξωση των κατοίκων** στο πλαίσιο της εφαρμογής μιας μελέτης διαχείρισης και ανάπλασης της περιοχής των Προσφυγικών. Ωστόσο, η συγκεκριμένη μελέτη δεν έλαβε υπόψη την παρουσία, τη δράση, τη λειτουργία και τις ιδιαίτερες ανάγκες της υπάρχουσας Κοινότητας Προσφυγικών ούτε σε **προγραμματικό επίπεδο**, ούτε σε επίπεδο **συμμετοχικού σχεδιασμού**, ούτε σε επίπεδο εκ των υστέρων **διαβούλευσης**, με αποτέλεσμα **οι κάτοικοι να έχουν αποκλειστεί από κάθε διαδικασία λήψης αποφάσεων**. Η ολοκληρωτική απουσία κάθε διαλόγου μεταξύ των κρατικών φορέων και των κατοίκων, σε συνδυασμό με την αναγκαστική τους έξωση από τις Προσφυγικές πολυκατοικίες, έχει οδηγήσει σε **απεργία πείνας δύο εξ αυτών** με αποτέλεσμα **η ζωή τους να κρέμεται από μία κλωστή**.

Από όλες τις αξίες που συγκεντρώνουν τα Προσφυγικά αυτή που έχει το μεγαλύτερο αντίκτυπο στις ανθρώπινες σχέσεις είναι ο **ισχυρός κοινωνικός δεσμός που αναπτύσσονταν πάντα μεταξύ των κατοίκων διαχρονικά**. Αυτό οφείλεται στο ότι οι εκάστοτε **χωρικές παράμετροι διαμορφώνουν τις κοινωνικές σχέσεις**, όπως και αντιστρόφως **η κοινωνική δομή και οργάνωση διαμορφώνει και αντανakλάται στο χώρο**. Αυτό ακριβώς το στοιχείο της ανθρώπινης επαφής, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας και της συλλογικότητας αποτελεί σπάνια εξαίρεση στον πλήρη ατομικισμό και την αποξένωση που επικρατεί στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, έτσι όπως αυτές έχουν χωρικά διαμορφωθεί. Τα Προσφυγικά αποτελούν όχι μόνο ένα ζωντανό, πολεοδομικό κύτταρο μίας Αθήνας του παρελθόντος που οφείλουμε να διαφυλάξουμε, αλλά ίσως σε αυτά ενυπάρχουν οι ποιότητες του χώρου για το σχεδιασμό μιας ανθρώπινης Αθήνας του μέλλοντος που θέλουμε να έχουμε.

Ωστόσο, υπάρχει και μια επιπλέον αξία, που οφείλουμε να αναδείξουμε και να διατηρήσουμε για το μέλλον: τη **συμβολική αξία** που συνδέεται με τη χρήση των Προσφυγικών ως ένας χώρος της πόλης που διαχρονικά μπορεί να υποδέχεται και φιλοξενεί τους πρόσφυγες που δυστυχώς δεν έχουν πάψει να υπάρχουν σε κάθε εποχή.

Η παρουσία των προσφυγικών πολυκατοικιών στην πόλη αφενός, συμβολίζει τον αγώνα των προσφύγων για επιβίωση και αξιοπρεπείς συνθήκες ζωής, θυμίζοντας την προσφυγιά που έχουμε ζήσει ως λαός με τη Μικρασιατική καταστροφή, η οποία έχει αφήσει ανεπούλωτα τραύματα ως τις μέρες μας και αφετέρου, μας **υποδεικνύει το χρέος που έχει και η δική μας κοινωνία για την υποδοχή, περίθαλψη και στέγαση των προσφύγων της δικής μας εποχής.**

Αυτή τη στιγμή όμως δεν έχουμε την πολυτέλεια να συνεχίσουμε να συζητάμε.

Ζητάμε από κάθε αρμόδια αρχή:

- Την άμεση ακύρωση της εφαρμογής της Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης για τις Προσφυγικές πολυκατοικίες.
- Την έναρξη διαλόγου και τη συμπερίληψη των απόψεων της «Κοινότητας Κατελιημένων Προσφυγικών Λεωφόρου Αλεξάνδρας» στο πλαίσιο των αρχών του συμμετοχικού σχεδιασμού.
- Τη διαμόρφωση μίας βιώσιμης πρότασης διαχείρισης με αποκλειστικά δημόσιο χαρακτήρα, βασισμένη στο υφιστάμενο μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης που έχουν διαμορφώσει οι κάτοικοι της Κοινότητας.
- Τη διασφάλιση της προστασίας και της ταχύτερης δυνατής αποκατάστασης του μνημειακού συνόλου των Προσφυγικών πολυκατοικιών, σύμφωνα με τις επιστημονικές αρχές αποκατάστασης των σύγχρονων μνημείων.

Ο Πρόεδρος
Αλέξανδρος Λαγόπουλος

Για την Δ.Ε. της
ΕΜΔΥΔΑΣ - Τμήματος Πολιτισμού

Η Γεν. Γραμματέας
Λίντα Κακάτσου